

Савет министара спољних послова Европске уније је 7. 12. 2009. године донео одлуку да се „одмрзне“ Прелазни трговински споразум са Србијом. Прелазни трговински споразум је иначе, економски део Споразума о стабилизацији и придруживању (ССП је Србија потписала са ЕУ у априлу 2008. године). У Прелазном трговинском споразуму се, пре свега, регулише укидање царина у међусобној трговини између ЕУ и Србије. Међутим, одмах након потписивања ССП у априлу 2008, ЕУ је „замрзнула“ свој потпис, уз оправдање да Србија наводно не сарађује довољно са Хашким трибуналом. Међутим, пробриселска влада у Београду је почетком 2009. одлучила да једнострано примењује Прелазни трговински споразум, иако је то донело губитак од неколико стотина милиона евра буџету Србије, (према јавном признању српског министра финансија од децембра 2008). Овакву „самоубилачку“ економску политику српских власти су, наравно, похвалили из ЕУ. Водећи економиста Европске банке за обнову и развој (ЕБРД) Питер Сенфеј, констатовао је, представљајући Транзициони извештај ЕБРД за Србију у 2009. години: „У Извештају посебно наглашавамо посвећеност Србије слободној трговини, уочљиву и из одлуке да унилетарано примени Прелазни трговински споразум са ЕУ. То је храбра одлука Владе Србије, јер подразумева привремени губитак царинских прихода у периоду када укупни приходи падају“. [\[1\]](#) Дакле, „храбра“ одлука од које нема никакве економске користи, већ само штете за Србију, и то у време највеће кризе.

Ипак, након 12 месеци једностране примене Прелазног трговинског споразума, и ЕУ је коначно пристала да „одмрзне“ Прелазни трговински споразум са Србијом. Одлука ЕУ је у Србији дочекана уз нови талас пробриселске еуфорије и пропаганде. На скупу под патетичним називом „Нова ера на Западном Балкану“ одржаном 8.12. 2009, потпредседник српске владе задужен за европске интеграције Божидар Ђелић, еуфорично је изјавио: „Сада Србија први пут улази у шестогодишњи уговорни однос са ЕУ, а као што се показало, земље са таквим уговорним односом су без изузетка биле земље које су на добром путу да постану чланице ЕУ“. Нешто касније, 19. децембра 2009. у Бриселу, еуфорија је достигла врхунац. Европски комесар за проширење Оли Рен, нагласио је да ће Прелазни трговински споразум донети Србији добробит, раст извоза и нова радна места. (наравно, није навео никакве конкретне економске доказе за ту фразу). Са друге стране, Ђелић је узвратио Оли Рену рецитовањем стихова древног финског епа Калавела. (!?) Охрабрена „одмрзавањем“ Прелазног трговинског споразума, истог дана, власт у Србији, објавила је да ће поднети и кандидатуру за чланство у ЕУ. Тај чин је у пробриселским медијима, и од стране власти оцењен као „историјски корак“.

Међутим, у читавој тој пропагандној еуфорији, занемарено је основно питање: какве користи ће имати грађани Србије од „одмрзавања“ Прелазног трговинског споразума са ЕУ? У том контексту, ипак је изнето неколико оправдања. Србија ће, наводно, имати лакши приступ тржишту од 500 милиона људи. Наводно, из тих разлога ће доћи до раста извоза у Србији и покретања производње. На први поглед, овај аргумент је тачан. Укидају се и смањују царине од стране ЕУ, биће лакше пословање српским фирмама које

извозе у ЕУ. Међутим, прећуткује се да такву могућност Србија има још од новембра 2000. године. Тада је ЕУ омогућила Србији, (заједно са другим земљама Западног Балкана) периферијални приступ тржишту ЕУ. [2] То је, у суштини, подразумевало извоз из Србије без царина и количинских ограничења. То мере су важиле готово за све производа из Србије, (осим неких врста рибе, меса и вина). Међутим, од 2001. до 2008. није дошло до смањења спољнотрговинског дефицита Србије. Напротив, у периоду од 2001. до 2008, дошло је до огромног раста српског спољнотрговинског дефицита. Само у 2008. години, спољнотрговински дефицит је достигао невероватних 12 милијарди долара. Такође, кумулативни спољнотрговински дефицит у периоду 2001. до 2008. је био преко 50 милијарди долара. Ако се зна да се преко 50% спољнотрговинске размене Србије обавља са ЕУ, онда се долази до закључка да је спољнотрговински српски дефицит порастао управо због једностране оријентације ка ЕУ, (или ка тржишту ЕУ). Дакле, Србија није остварила позитивне резултате у трговини са ЕУ у периоду од 2001. до 2008. На такав закључак упућује и скандалозна чињеница да Србија није успела да у периоду од 2001. до 2008. достигне ниво индустријске производње из 1998, дакле, из године када је била у предратном стању на Косову и Метохији. Такође, незапосленост у истом периоду од 2001. до 2008. није смањена. Управо супротно, повећана је у том периоду када се у се примењивале олакшице у трговини са ЕУ.

Озбиљнији заступници Брисела и ЕУ у Србији су наводили још неке проблематичне тврдње поводом „одмрзавања“ Прелазног трговинског споразума. Они су истицали да ће „одмрзавањем“ Прелазног трговинског споразума довести до трајног важења трговинских погодности за Србију. На пример, министар трговине Слободан Милосављевић је изјавио 23. 12. 2009. на конференцији за новинаре да ће Србија са ЕУ имати режим слободне трговине који више неће моћи бити суспендован. [3] На први поглед, и ово је тачно. Уредбом ЕУ бр. 1946/2005 од 14.11 2005. године трговинске погодности из новембра 2000. за Србију су продужене до 2010. Али, поново се поставља логично питање. Да ли је важније формално важење трговинских и царинских олакшица или њихова примена у пракси? Тачније, нема никаквог доказа за тврдњу да ће српска привреда успети да оствари у наредном периоду оно што није успела да оствари у периоду 2001. до 2008. Очигледно упозната са овим, Тања Мишчевић, бивши шеф Канцеларије за европске интеграције Владе Србије, искрено признаје када пише о Прелазном трговинском споразуму 10. децембра 2009: „Сада у потпуности наша роба има приступ тржишту од пола милијарде становника, а бићемо добри колико је та роба конкурентна и одговара стандардима које тражи потрошач у Европи. Дакле, велика могућност, а како ћемо је искористити, зависи у потпуности од нас. Политички значај почетка примене Прелазног споразума је већи“.

[4]

Дакле, политички, а не економски значај Прелазног трговинског споразума је доминантан. Али, то више нема везе са економијом, ради се о политици.

Тачније о догматској политици која, свесно или несвесно, прећуткује чињеницу да су

царине другоразредно средство заштите у савременој трговини. Читаве књиге су написане о овим новим околностима у међународној трговини. На пример, др Предраг Бјелић са Економског факултета у Београду, описује у „Нецаринским баријерама у међународној трговини“ ту нову реалност. Посебно када се ради о ЕУ: „Многи извештаји и анализе наводе да је ово економски ентитет који највише користи нецаринске баријере у регулисању трговине са остатком света“. [5] Такође: „У пракси се стално појављују нови прописи и стандарди“, као и „највећи број ових мера увела је Европска унија, односно њене земље чланице“.

[6] О каквим се огромним баријерама ради, показују и подаци које износи др Бјелић у вези са Србијом и СР Југославијом: „И као што прелевмани значајно утичу на смањење југословенског извоза пољопривредних производа у ЕУ, тако и примена субвенција у пољопривреди ЕУ доприноси њиховом великом извозу у СР Југославију и тако негативно утиче на домаћу пољопривредну производњу“

[7] . Овај експерт за међународну трговину наводи и „У погледу техничких баријера међународној трговини, приступ тржишту ЕУ је знатно отежан. Ако се зна само да је ЕУ, и њене државе чланице, у периоду 1995. године, од када евиденцију води WTO, па до 2001. године, увела око 14.000 нових техничких прописа и стандарда, може се само претпоставити колику баријеру у трговини креирају технички прописи и стандарди“.

[8]

Дакле, нови протекционизам се гради помоћу нецаринских баријера. За то, пре свега, имају могућности велики и богати. Или, ЕУ, пре свих. Сиромашним земљама, као што је Србија, остају царине, као „последња линија“ одбране домаће производње. Међутим, помоћу фразе о слободној трговини и наметања политичког и штетног уговора какав је Прелазни трговински споразум, и та заштита се укида. Зато расте спољнотрговински дефицит у Србији, као и незапосленост. Из тих разлога, индустријска производња не може да достигне 1998. годину. Све то, упркос чињеници, да је још од 2000. године Србија у наводном режиму слободне трговине са ЕУ. Зато не може бити ни говора о некаквој фер трговини између ЕУ и Србије, већ само о изабљивању Србије од стране Брисела. Српски грађани у том контексту треба да посматрају пробриселску пропаганду у вези са Прелазним трговинским споразумом.

[1] Вујић Т, *Политика*, 17.12.2009.

[2] Уредбе Савета ЕУ бр. 2007/2000 од 18. 11.2000. године и 2563/2000 од 20.11.2000. године

[3] Привредни преглед, 24.12.2009.

[4] НИН, 10. 12. 2009.

[5] Бјелић П, *Нецаринске баријере у међународној трговини*, Прометеј, Београд, 2004.
стр 67.

[6] Исто, стр 151-152.

[7] Исто, стр 246.

[8] Исто, стр 247.